

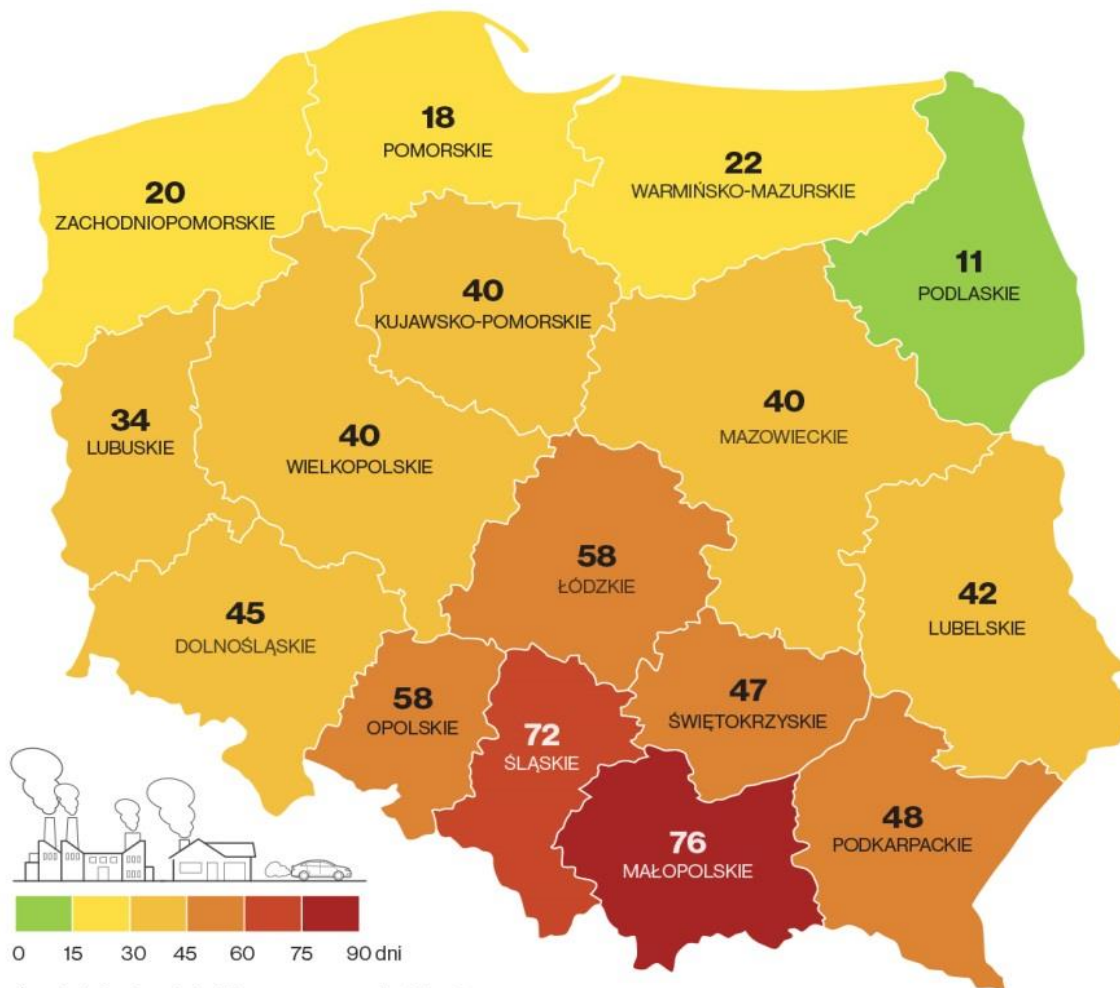
Źródło: Fotolia.com

Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami

Najwyższa Izba Kontroli

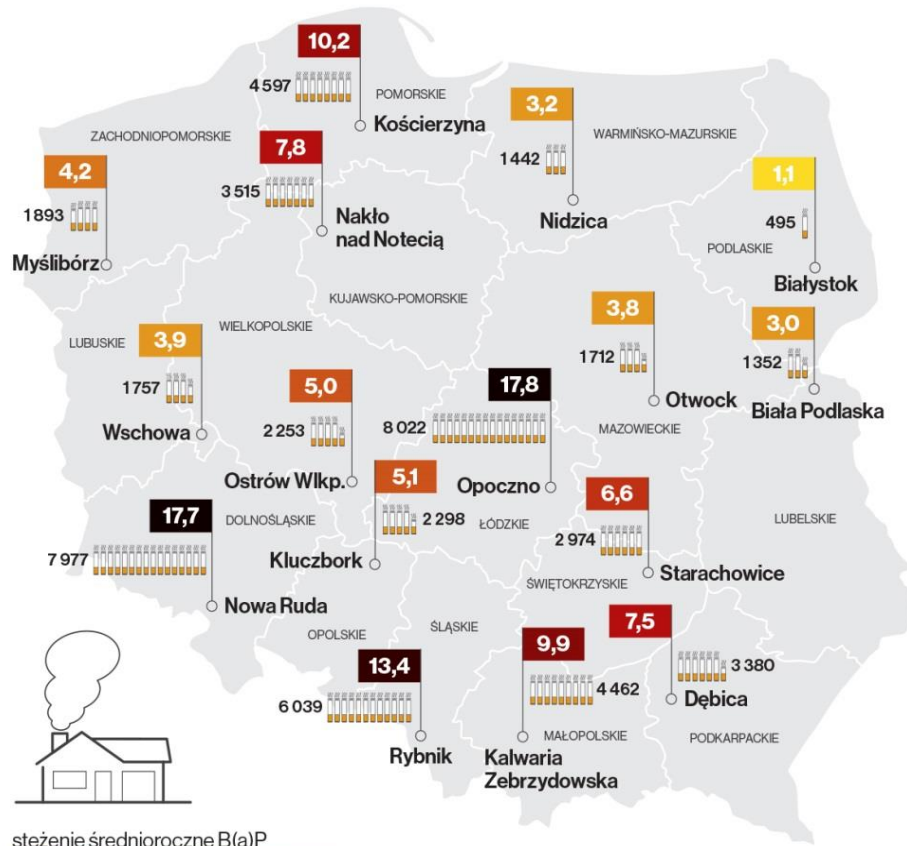
Kraków, 11 lutego 2019 r.

Zróżnicowanie jakości powietrza w skali kraju w 2017 r. z uwagi na liczbę dni z przekroczeniami stężeń dobowych PM₁₀

Średnia liczba dni obliczona z uwzględnieniem wszystkich stacji pomiarowych w danym województwie

Najbardziej zanieczyszczone miasta w poszczególnych województwach pod względem rocznych stężeń B(a)P odnotowanych w 2016 r.

równowartość w liczbie wypalonych papierosów w ciągu roku 500 sztuk

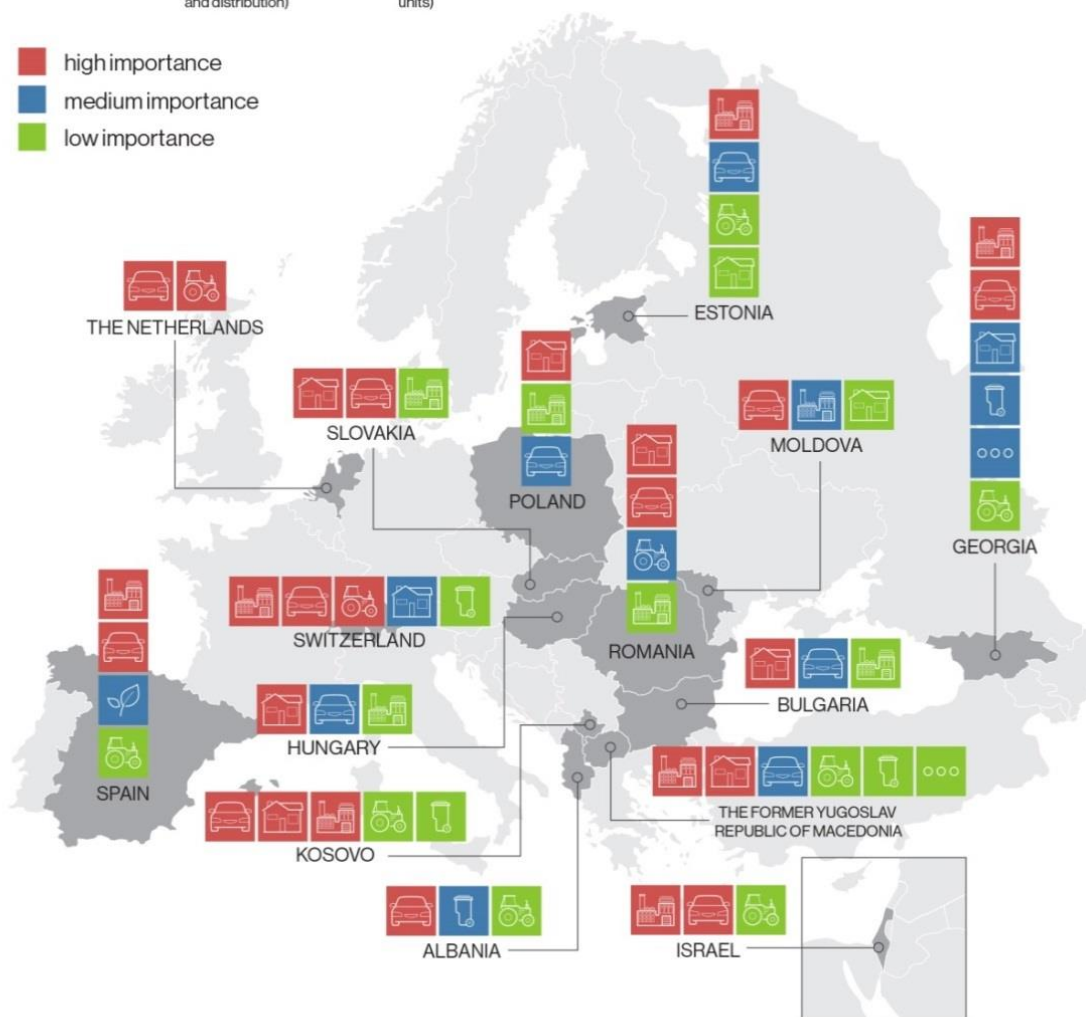
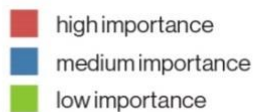
(przeliczenie na podstawie kalkulatora papierosowego: <https://krakowskialarmsmogowy.pl/smog/>)

Poziom docelowy: **1 ng/m³**
Poziom zalecany przez WHO: **0,12 ng/m³**

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie danych GIOŚ.

Main factor influencing air quality:

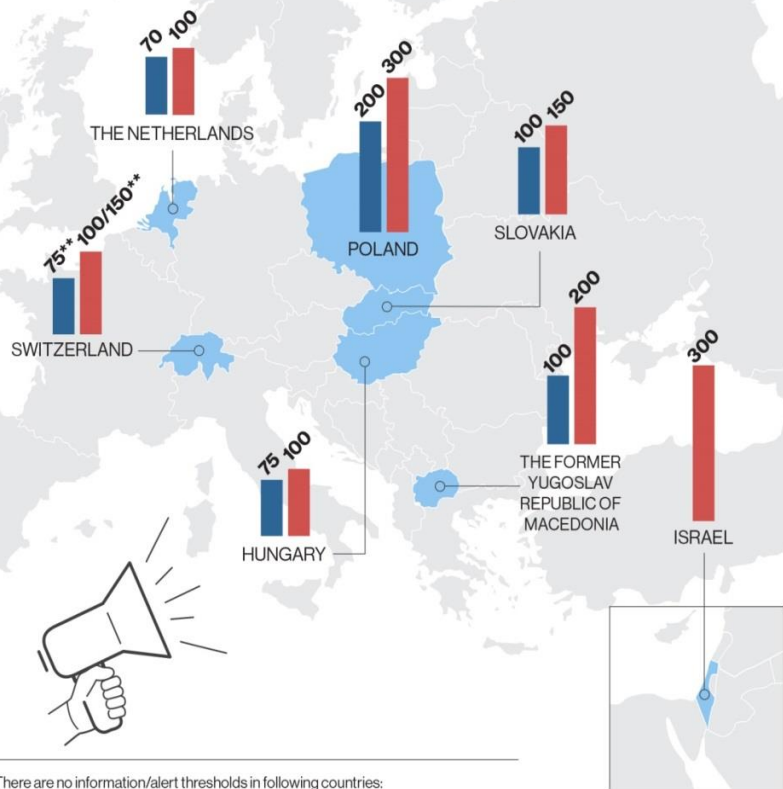
Źródło: Joint report on air quality.

05 Poziomy informacyjne / alarmowe ustalone dla PM₁₀

Daily concentration of PM₁₀ in µg/m³

Information threshold*

Alert threshold*

* There are no information/alert thresholds in following countries: Albania, Bulgaria, Estonia, Georgia, Kosovo, Moldova, Romania, Spain

** In Switzerland there are no information and alert thresholds on a national level. During winter-smog weather conditions, the cantons have an information threshold of 75 and two intervention levels of 100 and 150.

FINLANDIA
 Poziom informowania:
 50 µg/m³ średniodobowo

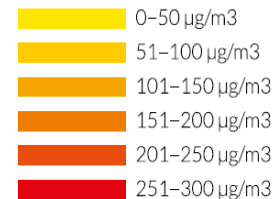
WIELKA BRYTANIA
 Poziom informowania:
 powyżej 101 µg/m³ średniodobowo

POLSKA
 Poziom informowania:
 200 µg/m³ średniodobowo
 Poziom alarmowy:
 300 µg/m³ średniodobowo

CZECHY
 Poziom alarmowy: 100 µg/m³ średniodobowo przez dwa kolejne dni na jednej stacji przy jednoczesnym występowaniu przynajmniej przez 6 godzin na połowie stacji reprezentatywnych dla regionu tendencji zwykłej w odczytach pyłu PM₁₀.

FRANCJA
 Poziom alarmowy:
 80 µg/m³ średniodobowo

WĘGRY
 Poziom informowania:
 75 µg/m³ średniodobowo w dwa następujące po sobie dni
 Poziom alarmowy:
 100 µg/m³ średniodobowo w dwa następujące po sobie dni

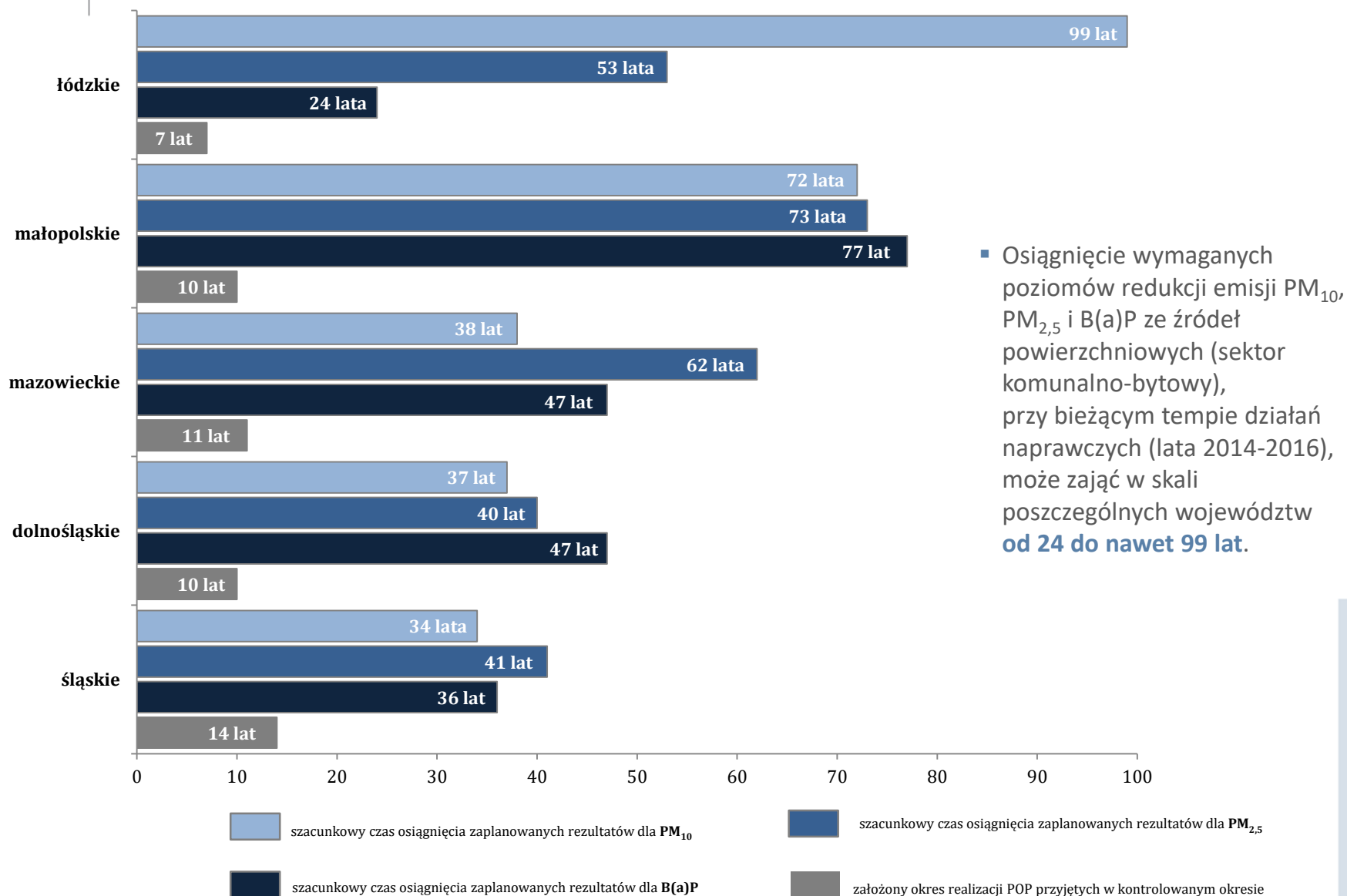
Źródło: Co wiemy o smogu? Informowanie o zanieczyszczeniu powietrza w Polsce, Stowarzyszenie Krakowski Alarm Smogowy, 2015 r.

06 Ustalenia kontroli – poziom regionalny

Urzędy Marszałkowskie:

- wywiązały się z obowiązku opracowania Programów ochrony powietrza (POP), lecz z uwagi na odmienne rozwiązania programy te nie we wszystkich przypadkach umożliwiały skuteczne zarządzanie procesem poprawy jakości powietrza w skali województwa (np. nie określono skali działań naprawczych, docelowych efektów ekologicznych oraz systemu ich pomiaru),
- przyjęły zróżnicowane, w większości jednak zbyt długie okresy obowiązywania poszczególnych POP (7-14 lat), które dodatkowo w świetle wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 22 lutego 2018 r. świadczą o nieprawidłowej transpozycji niektórych wymogów Dyrektywy CAFE,
- w ocenie NIK najlepszą konstrukcją odznaczał się POP dla **województwa małopolskiego** – określono niezbędną skalę działań i efekty ekologiczne dla poszczególnych gmin (w odniesieniu do ograniczenia niskiej emisji) oraz wdrożono jednolity system pomiaru osiągniętych rezultatów,
- w żadnym z badanych POP nie założono jednak w roku końcowym osiągnięcia poziomów docelowych dla benzo(a)pirenu,
- dane o osiągniętych efektach ekologicznych w skali poszczególnych województw wskazują jednoznacznie, że dotychczasowe tempo realizacji działań naprawczych (dot. niskiej emisji) jest dalece niewystarczające do uzyskania wymaganej jakości powietrza w perspektywie czasowej założonej w aktualnie obowiązujących POP.

07 Stopień realizacji poszczególnych POP (lata 2014-2016)

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie ekspertyz firmy zewnętrznej oraz danych z kontroli.

Urzędy miast i gmin:

- tylko cztery z 13 skontrolowanych gmin (31%) przeprowadziły szczegółową inwentaryzację źródeł emisji powierzchniowej,
- nie wszystkie gminy w latach 2014-2016 realizowały działania polegające na wymianie/likwidacji starych niskosprawnych źródeł ciepła na paliwo stałe w sektorze komunalno-bytowym,
- program osłonowy, zapewniający dopłaty do wyższych kosztów ogrzewania po wymianie źródła ciepła na paliwo stałe, wdrożyła tylko jedna ze skontrolowanych gmin (Kraków),
- skala i tempo działań naprawczych w gminach (z wyjątkiem Krakowa) było dalece niewystarczające żeby osiągnąć wymaganą jakość powietrza w perspektywie czasowej założonej w POP,
- niewystarczające środki własne gmin wobec potrzeb – brak spójnych i trwałych mechanizmów finansowych ze źródeł zewnętrznych,
- zbyt mała skala kontroli w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w gospodarstwach domowych realizowanych w części skontrolowanych jednostek,
- ze względu na wysoki poziom stężeń niektórych substancji w otaczającym powietrzu, jego jakość wewnątrz pomieszczeń może nie gwarantować całkowitej ochrony przed negatywnymi skutkami zanieczyszczenia powietrza zewnętrznego.

W wyniku kontroli, NIK sformułowała 17 wniosków, skierowanych do Premiera, Ministra Środowiska, Ministra Energii, Ministra Przedsiębiorczości i Technologii oraz Ministra Zdrowia, a także jeden generalny wniosek adresowany do Sejmu.

Najważniejsze z tych wniosków skierowano do:

- **Prezesa Rady Ministrów** o wykorzystanie aktualnych wyników kontroli NIK do przeprowadzenia dogłębnego audytu skuteczności, spójności i zasadności realizowanych i planowanych działań – na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym oraz zapewnienie kompleksowej i rzetelnej koordynacji działań podejmowanych w ramach systemu ochrony powietrza.
- **Sejmu** o rozpatrzenie problemów związanych z kształtowaniem polityki ochrony powietrza na szczeblu krajowym, która powinna uwzględniać ograniczenie wykorzystania paliw stałych w sektorze komunalno-bytowym.

<https://www.nik.gov.pl/kontrole/P/17/078/>

10 Propozycja działań długookresowych

Zainicjowanie zmiany w strukturze ogrzewania gospodarstw domowych - proces realizowany stopniowo z uwzględnieniem przynajmniej dwóch pierwszych z niżej wymienionych trzech etapów:

Niewłocznie

- wyeliminowanie możliwości stosowania paliw stałych w nowo powstających obiektach budowlanych, pozostających w zasięgu sieci ciepłowniczych lub gazowych

W perspektywie średniookresowej (5-10 lat)

- wprowadzenie obowiązku podłączenia istniejących obiektów budowlanych do sieci ciepłowniczych lub gazowych w przypadku istnienia takich możliwości technicznych i zapewnienie faktycznej realizacji tych wymogów

W perspektywie długookresowej

- wprowadzenie całkowitego lub częściowego (np. w regionach najbardziej narażonych na występowanie zjawisk smogowych) ograniczenia w stosowaniu paliw stałych w sektorze komunalno-bytowym, przy równoczesnym wdrożeniu rozwiązań zapewniających wsparcie procesu inwestycyjnego i rekompensatę z tytułu zwiększonych kosztów ogrzewania wskutek zastosowania niskoemisyjnych źródeł ciepła

Źródło: Fotolia.com

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ